

รายงานการศึกษา

การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
ประจำตำบลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ของ

พรหมมินทร์ พานิช

ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอสรรพยา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสรรพยา
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยนาท
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
กระทรวงศึกษาธิการ

บทคัดย่อ

การวิจัยการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชัยนาท ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ใน 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินงาน ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท 2) เพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และ 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ทำการศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ 1.สภาพและปัญหาของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ฯ 2.ด้านการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 32 คน ได้แก่ข้าราชการครู บรรณารักษ์ ลูกจ้างประจำ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน กศน.ตำบล ครูผู้สอนคนพิการ คณะกรรมการสถานศึกษา และประธานองค์กรนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสนทนากลุ่มและ 3. ด้านการศึกษาผลการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา ผ่านการหาค่าความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ 4 คน และมีค่าความเชื่อมั่น 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

1. การศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินงาน ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาทพบว่า

1.1 ด้านการบริหารศูนย์การเรียนรู้ฯ พบว่า 1.1.1 ด้านการพัฒนาบุคลากรากรไม่มี ความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้เฉพาะ หลักการปฏิบัติ ครูได้รับการพัฒนาความรู้เป็นบางคน ครูและวิทยากรภายนอกไม่ให้ความสำคัญ มีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรบ่อย และ บุคลากรทุกคนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้า 1.1.2 ด้าน การพัฒนาอาคารสถานที่ศูนย์เรียนรู้ฯ บางแห่งตั้งอยู่ห่างไกลชุมชนไม่เป็นเอกเทศ ไม่มีความปลอดภัย มีพื้นคับแคบ มีห้องน้ำไม่เพียงพอและไม่สะอาดมีระบบไฟฟ้าแสงสว่างไม่เพียงพอในการใช้สอย และ ศูนย์เรียนรู้ฯ บางแห่งมีอาคารที่เหมาะสมในการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติ มีพื้นที่กว้างขวาง ร่มรื่น อยู่ใน รับผิดชอบของเทศบาลตำบลที่ให้ความสำคัญกับศูนย์เรียนรู้ฯ จึงดำเนินการพัฒนาอาคารในทุกด้าน จนเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้ฯ 1.1.3 ด้านการจัดหางบประมาณ และการระดมทรัพยากรศูนย์เรียนรู้ฯ มี งบประมาณของทางราชการให้กับกลุ่มเป้าหมายปีละ 14 คน ต่อศูนย์เรียนรู้ฯ แต่มีผู้เข้ามาเรียน จำนวนมาก งบประมาณไม่เพียงพอและจัดสรรล่าช้าไม่สอดคล้องกับแผนดำเนินงานและวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้าร่วม 1.1.4 ด้านการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ศูนย์การ เรียนรู้ฯ ไม่ได้รับงบประมาณจัดซื้อครุภัณฑ์ที่จำเป็น เช่น โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน

ฯลฯ ภาครัฐที่มีกรอบมีไม่เพียงพอเท่าไม่ทันสมัย ขาดไม่พร้อมใช้งาน 1.1.5 ด้านการจัดหาเครือข่าย และประสานเครือข่าย พบว่า สถานศึกษาไม่มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ขาดการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานจากภาคีเครือข่าย เครือข่ายบางแห่งยังมีความคิดอยู่แบบเดิม ๆ และครูไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง

1.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ฯ พบว่า 1.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรบุคลากรส่วนใหญ่ ไม่มีความชัดเจนในวิถีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรไม่เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่ และอาชีพ ของผู้เรียน การจัดอบรม/ กิจกรรม / โครงการจัดซ้ำ เรื่องเดิมไม่มีการพัฒนาต่อยอด และ ขาดการ ประเมินหลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร 1.2.2 ด้านรูปแบบ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ 1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองศูนย์เรียนรู้ขาดสื่อที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ มีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมการเรียนรู้ครูไม่จัดกิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้ด้วยตนเองแต่เน้นหนักการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามผู้สอน และครูไม่จัดทำทำเนียบสื่อ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ด้านการเรียนรู้ด้วยการพบกลุ่มนักเรียนไม่ค่อยมาและไม่ให้ ความสำคัญในการพบกลุ่มและไม่เข้าใจหลักการและวิธีการเรียนรู้ด้วยการพบกลุ่ม 3) ด้านการศึกษา ดูงานสถานศึกษา ไม่มีงบประมาณหรืองบประมาณไม่เพียงพอกลุ่มเป้าหมายมีความ แตกต่างด้าน อายุ อาชีพ การศึกษา และประสบการณ์ การศึกษาดูงานไม่ตรงกับบริบทตามความต้องการของผู้เรียน และระยะเวลาในการดูงานหรือทำกิจกรรมน้อย 4) การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ศูนย์เรียนรู้ ฯ ขาดการ ติดตามและประเมินผล และครูวิทยากรขาดทักษะในการสอน 1.2.3 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ฯ สถานศึกษา มีเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ไม่หลากหลาย ขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะใน การสร้างเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ครูไม่นำผลการประเมิน ผลการเรียนรู้ผลการ วิเคราะห์ข้อมูล และสภาพปัญหาในการเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเรียนรู้

1.3 ผลการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ ฯ พบว่า ด้านผลการเรียนรู้ 1) ด้านนำความรู้ไป ใช้ในการเรียน นักศึกษาขาดทักษะในการเรียน ทักษะการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์การเรียนรู้ 2) ด้านนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพนักศึกษาไม่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ 3) ด้านนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตนักศึกษาขาดทักษะการคิด แก้ปัญหานักศึกษาที่ไม่มีทักษะในการคิด วิเคราะห์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพราะได้รับการปลูกฝังการ เรียนรู้โดยการปฏิบัตินักศึกษาไม่นำความรู้จากการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ในชีวิตประจำวัน

2. การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

2.1 การบริหารศูนย์เรียนรู้ ฯ พบว่า 2.1.1 ด้านการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาจัดอบรม พัฒนาบุคลากรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่จัดอบรมพัฒนาบุคลากรด้าน เทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ ให้ครอบคลุมบุคลากรทั้งหมดจัด ประชุมสัมมนา เพื่อชี้แจง และสร้าง ความตระหนักในการพัฒนาตนเองและจัดอบรมพัฒ นาบุคลากรเพื่อ นำบททวนความรู้ ทุกปี 2.1.2 ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ศูนย์เรียนรู้ ฯ สสำรวจความต้องการและแยกกลุ่มเป้าหมาย ออกเป็นกลุ่ม ที่มาเรียนที่ศูนย์เรียนรู้ ฯ ได้ และกลุ่มที่ไม่สามารถมาเรียนที่ศูนย์เรียนรู้ ฯ ได้ สถานศึกษา ประสาน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อขอใช้ อาคาร สถานที่ เพื่อ จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ พร้อมทั้งทำ

ข้อตกลงร่วมกัน (MOU)สถานศึกษาให้การสนับสนุนงบประมาณ ระดมทุนและทรัพยากรจากภาคี
เครือข่าย สถานศึกษา พัฒนาขยายอาคาร และบริเวณต่าง ๆ โดยสนับสนุนงบประมาณในปรับปรุง
ห้องน้ำให้เพียงพอ พร้อมจัดเจ้าหน้าที่ดูแลทำความสะอาด และสถานศึกษาขอรับการ สนับสนุนหรือ
ระดมทุนจากภาคีเครือข่ายในการ ปรับปรุงติดตั้งระบบไฟฟ้า 2.1.3 ด้านการจัดหางบประมาณ และการ
ระดมทรัพยากร สถานศึกษา ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และบูรณาการแผนกิจกรรมร่วมกับภาคี
เครือข่าย โดยทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันจัดกิจกรรมตามแผนโดยขอความอนุเคราะห์วิทยากรวัสดุจาก
ภาคีเครือข่าย และสถานศึกษา ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการ
เรียนรู้จากภาคีเครือข่าย 2.1.4 ด้านการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์สถานศึกษาสำรวจครุภัณฑ์ที่ต้องการใช้
โดยขอรับการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัด และระดมทุนจากภาคีเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้สำรวจ
ครุภัณฑ์ที่เก่าไม่ทันสมัย ชำรุดไม่พร้อมใช้งานนำไปซ่อมบำรุงให้มีความพร้อมสามารถใช้ได้ 2.1.5
ด้านการจัดหาเครือข่ายและประสานเครือข่าย สถานศึกษา จัดประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ภารกิจ
ให้กับภาคีเครือข่ายทราบและจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU)สถานศึกษาร่วมบูรณาการแผนงาน
แผนการใช้งบประมาณร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเอกชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมพัฒนา
บุคลากรในบทบาทหน้าที่ในการประสาน จัดทำ และการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

2.2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ฯ พบว่า 2.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ของชุมชน กลุ่มเป้าหมายสถานศึกษาจัดอบรม
พัฒนาบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเดิมและพัฒนาหลักสูตรใหม่ร่วมกับภาคีเครือข่าย
สถานศึกษาเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาหลักสูตร ประเมินหลักสูตร และ
ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแผน นโยบาย และการติดตามผลการประเมินหลักสูตร 2.2.2 ด้าน
รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณ ใน
การจัดหาสื่อ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองจัดตั้งเครือข่าย แหล่งเรียนรู้ ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น พร้อมจัดทำทำเนียบแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดนโยบาย ให้
ครูผู้สอนสอดแทรกกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเองในทุกหลักสูตร และสำรวจข้อมูลภาคีเครือข่ายจัดตั้งเป็น
เครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ 2) ด้านการเรียนรู้ด้วยการพบกลุ่ม สถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงาน นิเทศ
ติดตามการพบกลุ่มนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจัดทำคู่มือการพบกลุ่มนักศึกษา 3) ด้านการศึกษาดู
งานสถานศึกษาวางแผนประสานความร่วมมือกับสถานที่ดูงานทั้งในและนอกพื้นที่แล้วจัดทำบันทึก
ข้อตกลงในการจัดกิจกรรมร่วมกัน (MOU) ผู้บริหารมอบหมายให้ครูที่รับผิดชอบสำรวจข้อมูลความ
ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อแยกแยะแล้วกำหนดกิจกรรมตามความ
ต้องการของกลุ่มเป้าหมายสถานศึกษาสำรวจกิจกรรมเด่นจนเป็นตัวอย่างที่ดี ของศูนย์เรียนรู้ ฯ พร้อม
ทำทำเนียบข้อมูลสถานที่ศึกษาดูงาน บูรณาการกับภาคีเครือข่ายเพื่อใช้ทรัพยากรในการฝึกอบรม ฝึก
ปฏิบัติ และศึกษาดูงาน 4) การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานนิเทศ ติดตาม
การนำผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติไปใช้ในชีวิตประจำวันและนำผลการติดตามมาปรับปรุงพัฒนา
หลักสูตร จัดอบรมพัฒนาบุคลากรด้านทักษะ และกระบวนการจัดการเรียนรู้

2.3. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้พบว่า สถานศึกษาจัดอบรมพัฒนาครู วิทยากรที่
เกี่ยวข้องด้านกระบวนการวิธีการสร้างเครื่อง การวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินการเรียนรู้ เพื่อ

สร้างความเข้าใจ ทักษะ และการใช้เครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ผู้บริหารมอบหมายให้ครู
ตัวแทนนักศึกษา วิทยากร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ฯ ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้และ
วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ แล้วมาจัดทำแผนพัฒนาการเรียนรู้

3. การศึกษาผลการพัฒนา ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
ประจำตำบล ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 159 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 52.83 มีและเพศชาย
ร้อยละ 47.17 ส่วนใหญ่มีอายุ 20 – 40 ปีร้อยละ 52.20 รองลงมาอายุ 41-60 ร้อยละ 24.53 และ
น้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 16.98 น้อยที่สุด 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 6.29 และ ส่วนใหญ่ กอบอาชีพรับจ้าง
ร้อยละ 40.88 รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 30.82 และอื่น ๆ ร้อยละ 16.98 น้อยที่สุดพนักงานของ
รัฐ ร้อยละ 3.14

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในภาพรวม ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้าน
จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ รองลงมา ด้านผลที่ได้จากการเรียนรู้หลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ และด้านบริหารจัดการ จำแนกรายด้าน พบว่า
ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านบริหารศูนย์การเรียนรู้ ฯ ใน
ภาพรวม และทุกรายข้ออยู่ในระดับมากด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะด้วยการลงมือปฏิบัติจริง และการวัดผลและ
ประเมินผลการเรียนรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการประเมินผลทั้ง
ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ใช้วิธีการประเมินผลหลายวิธี เช่น แบบทดสอบ การสังเกต การ
สัมภาษณ์ การประเมินการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านผลที่ได้จากการเรียนรู้ ฯ ใน
ภาพรวม และทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของนักศึกษา 1) ควรมีการพาไปศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติ
ในแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อได้ศึกษาแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ ได้ฝึกปฏิบัติจริง และจะได้นำความรู้ทักษะที่ได้รับมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต 2) ควรมีการจัด
กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับ
ความรู้ในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และ 3) ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่สู่ชุมชนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจ
และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง และสร้างชุมชนต้นแบบได้